

ЛІТЕРАТУРА

1. Бархударов Л.С. Язык и перевод. М.: Международные отношения, 1975. 324 с.
2. Казакова Т.А. Практические основы перевода. СПб.: Союз, 2005. 320 с.
3. Кияк Т.Р., Огуй О.Д., Науменко А.М. Теорія і практика перекладу (німецька мова). Підручник для студентів вищих навчальних закладів. Вінниця: Нова книга, 2006. 592 с.
4. Клименко О.Л. Про переклад субстандартної лексики // Методологічні проблеми перекладу на сучасному етапі. Суми: СумДУ, 1999. 195 с.
5. Латышев Л. К. Курс перевода: Эквивалентность перевода и способы ее достижения. М.: Международные отношения, 1986. 247 с.
6. Ризун В.В. К вопросу о социально-культурной адаптации художественного произведения. Теория и практика перевода. К.: Вища школа, 1982. С. 3–12.
7. Середа Н.А. Національно-культурна маркованість лексичних одиниць у німецько-українському перекладі // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Одеса: Вид. дім "Гельветика". – Вип. 39, том 3. – Серія: Філологія. 2019. С. 79–82.
8. Тимко Н. В. Основные проблемы лингвокультурной трансляции в процессе перевода: На материале переводов английских, немецких и русских художественных текстов. Дисс. канд. наук, ВАК РФ 10.02.20, 2001, М., 204 с.
9. Томахин Г.Д. Перевод как межкультурная коммуникация // Перевод и коммуникация. М.: ИЯЗ РАН, 1997. 129–137 с.
10. Федоров А.В. Основы общей теории перевода. М.: Высш. шк., 2002. 416 с.
11. Цвиллинг М.Я. Требования к личности устного переводчика и проблема профессиональной подготовки. // Перевод и лингвистика текста. М.: ВЦП, 1994. 128–135 с.
12. Чередниченко О. І. Оказіональні відповідники і переклад на різних рівнях еквівалентності // Теорія і практика перекладу. К.: Вища школа, 1981. 177 с.

УДК 378.015.3:316.454.52:[378.09:61]

Сидоренко О.В., Пряхін О.Р., Денисенко О.М.

Запорізький державний медичний університет

ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАЦІЙНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ У СТУДЕНТІВ ЗВО МЕДИЧНОГО ПРОФІЛЮ

Компетентнісний підхід у навчально-виховному процесі сучасної української освіти є домінуючим. У статті увага зосереджена на комунікаційних компетентностях та шляхах їх реалізації.

Ключові слова: компетентнісний підхід, комунікаційні компетентності, мовна особистість, курси за вибором, самостійна робота.

Competent approach in the educational process of contemporary Ukrainian education is prevalent. The article is concentrated on the communicative competences and ways of their realization.

Key words: competence approach, communicative competences, linguistics personality, optional course, individual work.

Компетентностный подход в учебно-воспитательном процессе современного украинского образования является доминирующим. В статье внимание акцентировано на коммуникационных компетентностях и путях их реализации.

Ключевые слова: компетентностный подход, коммуникационные компетентности, языковая личность, курсы за выбором, самостоятельная работа.

Освітня галузь є вкрай чутливою до суспільних змін, на які вона має реагувати миттєво, адже завдяки цьому визначаються і майбутні вимоги до змісту освіти, і вимоги до випускника освітнього закладу. Зокрема такі зміни стали причиною реформування сучасної вітчизняної освіти, ідея якого полягає в компетентнісному підході у навчанні. Варто наголосити, що зазначений підхід є своєрідним мейнстримом у сфері освіти для всіх країн Європейського Союзу.

Сутність компетентнісного підходу полягає у безперервності навчання, якщо раніше кінцевий результат навчання зводився до знань, вмінь і навичок, то компетенція – це знання, вміння і навички, але вже в конкретній практичній ситуації, це вміння приймати миттєві правильні рішення далеко не в класичних, описаних у підручниках ситуаціях. Тому в умовах постійних технологічних відкриттів, інноваційних методик, науково-технічного прогресу загалом, суспільство має забезпечити себе компетентнісними фахівцями. Компетентнісний спеціаліст «не лише має необхідні знання, професіоналізм, але й уміє діяти адекватно у відповідних ситуаціях, застосовуючи ці знання, й бере на себе відповідальність за певну діяльність» [4, с. 137].

Прикметно, що згідно із західноєвропейськими рекомендаціями серед комплексу компонентів професійної компетентності будь-якого спеціаліста загалом і лікаря зокрема обов'язковою є комунікативна компетентність. Безперечно, фахова компетентність спеціаліста визначається, перш за все, його обізнаністю власне у предметах спеціалізації, однак несформована на належному рівні мовно-мовленнєва діяльність не дозволить опанувати ні предметні знання, ні реалізуватися як професіоналу високого гатунку, адже мова – головний конструктор мислення, володіння мовою – первинний компонент інтелектуальної спроможності особистості. Як зауважує А.В.Кордонська: «Компетентнісний підхід до навчання мови, спрямований на розвиток базових предметних компетенцій мовної особистості студента, передбачає створення внутрішніх мотивів, що визначають готовність його до такої навчально-пізнавальної діяльності, в основі якої лежать компетентності; формування розуміння суті мовних компетентностей як мети-результату мовної освіти; вироблення суб'єктивного досвіду застосування предметних компетенцій під час мовленнєвих завдань у різних навчальних і життєвих соціально-комунікативних ситуаціях; використання рефлексії, аналізу власної навчальної діяльності і її результатів» [2].

Комунікативну компетентність варто розуміти як комплекс мовних, мовленнєвих і власне комунікативних компетентностей, у структурі яких, у свою чергу, можна вичленувати окремі компоненти. Так, традиційно, до мовної компетентності відносять базові знання норм сучасної української мови та вміння, які визначають рівень практичного володіння цими нормами. Загалом усвідомлюється, що мовні компетентності формуються в рамках шкільної освіти, адже вони є необхідною умовою для здобуття вже професійної освіти.

Щодо мовленнєвих компетентностей, то вони передбачають вільне використання різностильових мовних засобів задля здійснення якісного, ефективного усного або ж писемного мовлення, а також спроможність контролювати і редагувати мовлення як своє, так і чуже. Варто наголосити, що формування мовленнєвих компетентностей залежить від соціокультурної компетентності, яка «передбачає знання й засвоєння студентами-медиками системи національних цінностей і світоглядних уявлень як частини загальнолюдських, історії матеріальної та духовної культур у контексті світової, а також способів застосування цих знань у комунікативній та інших видах діяльності» [1, с. 137].

Опанування комунікативною компетентністю є свідченням найвищого рівня володіння мовою, оскільки йдеться не лише про досконале знання і практичне використання власне мовних засобів, а й про володіння невербальними засобами задля ефективнішого формулювання думок і належного впливу на співрозмовника,

вміння налагоджувати і підтримувати контакт, а за потреби змінювати стратегію комунікаційного акту або мовленнєву поведінку.

Формування комунікативних компетентностей студентів-медиків закладів вищої освіти України відбувається, перш за все, завдяки нормативній дисципліні «Українська мова (за професійним спрямуванням)». Викладання зазначеного курсу має на меті не лише підвищення мовної освіченості майбутніх спеціалістів, але й поглиблення гуманізації освітнього процесу, що визначає пріоритетність всебічного розвитку особистості майбутнього фахівця. Навчальною програмою дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» передбачено не лише вивчення основних аспектів мовних норм сучасної літературної мови, фахової термінології, що допоможе запобігти серйозним лексичним і семантичним помилкам у мовленнєвій практиці майбутніх лікарів, навчить правильно використовувати лексико-семантичні ресурси мови залежно від мети та змісту висловлювання, але й оволодіння системою знань з офіційно-ділового мовлення, що забезпечить компетентність у сфері ділових паперів.

Проте формування комунікативної компетентності на заняттях із зазначеної дисципліни ускладнене деякими об'єктивними чинниками. По-перше, незначна кількість аудиторних годин не дозволяє реалізувати вповні поставлені задачі. До певної міри стоїть на заваді належного опанування комунікативними компетентностями й вивчення дисципліни на першому курсі, оскільки відсутність системних знань, зокрема з медичної термінології, не сприяє оволодінню матеріалом та не дає змоги здійснювати раціональний розподіл навчального матеріалу для багаторівневого опрацювання нової інформації. По-друге, мовна підготовка обмежується лише одним семестром, хоча, безперечно, важливими є системне вивчення медичної термінології на понятійному та мовному рівнях, розвиток уміння термінологічного опрацювання текстів, кваліфікованого аналізу труднощів терміновживання. Відтак, необхідним є оволодіння студентами медичною термінологією протягом усіх років навчання, щоб термінологічна робота набула системного і цілеспрямованого характеру.

Покращити ситуацію може самостійна робота, яка має на меті стимулювати студента до самоосвіти, спонукати до творчої діяльності, дає змогу кожному студентові корегувати якість комунікативної компетентності. Варто відзначити, що ефективною самостійна робота буде тоді, коли студент буде спроможним організувати своє навчання, визначатиме самостійно стимули працювати в позаурочний час.

До найпоширеніших завдань цього різновиду навчальної діяльності можна віднести конспекти, що є дієвими за відсутності лекційних занять із «Української мови (за професійним спрямуванням)». Цей вид робіт може мати різні форми ускладнення: конспект за готовим планом, за планом, складеним студентом, за наданим списком літератури, за самостійно підібраним списком літератури та ін.

Для студентів із низьким рівнем якості успішності можна запропонувати оформити папку з основними зразками документації, що сприятиме формуванню навиків оформлення та написання текстів офіційно-ділового стилю, підвищуватиме культуру писемного мовлення, актуалізуватиме глибше засвоєння мовних норм.

На покращення мовної компетентності студентів спрацьовує й самостійне виконання вправ різного рівня складності. Цей різновид завдань логічно взаємопов'язаний із розробкою і розв'язуванням тестових завдань, оскільки тим самим студенти мають змогу готуватися до модульного контролю: спочатку

формується аналітичне мислення, застосовується творчий підхід до вирішення мовних завдань, який змінюється репродуктивним підходом. Тестові завдання варто застосовувати різнорівневі.

Доцільним видом індивідуальних робіт є написання рефератів. Кожний реферат повинен бути захищений перед аудиторією, що потребує додаткової роботи над якістю усного мовлення. Цей вид робіт може мати різні рівні ускладненості: традиційний реферат, реферат, захист якого доповідач логічно виводить у дискусію; реферат, при презентації якого студент використовує посутні питання до аудиторії, що залучає її також до мовленнєвої діяльності.

Оригінальним самостійним творчим завданням може стати робота з текстом, коли студент отримує на початку вивчення дисципліни текст і працює з ним впродовж усього вивчення предмету. Залежно від навчальної теми, студент виконує ті чи інші завдання, наприклад, текст може бути російською мовою, тому одне із завдань перекласти його українською, видозмінити його стилістику, свідомо переписати текст із помилками, при чому використати помилки типові для студентської аудиторії, класифікувати лексику тощо.

Вагомим чинником успішного формування комунікаційних компетентностей у студентів-медиків, а також логічним продовженням дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)», є запровадження елективних дисциплін. Серед студентства Запорізького державного медичного університету великою популярністю користуються такі мовні курси, як «Культура мовлення» та «Теорія і практика професійної мовної комунікації».

Так, для студентів особливо старших курсів важливим є володіння основами культури наукової мови, адже вони мають виробити практичні вміння і навички щодо формулювання та інтерпретування власних наукових здобутків, зокрема вільно послуговуватися мовними засобами наукового стилю, уміти логічно структурувати, аргументувати, наводити доказову базу у наукових виступах, при цьому демонструвати високий рівень наукової етики тощо. Саме курс за вибором «Культура мовлення» цілеспрямовано орієнтований як на теоретичне, так і на практичне оволодіння такими видами робіт, як конспектування, реферування, укладання планів, тез, написання анотацій. Студентам, які в подальшому будуть писати і захищати дипломні роботи або ж націлені на наукову діяльність, у нагоді стануть вміння структурувати роботу над науковою статтею чи усною доповіддю, оформляти посилання, цитати, бібліографію.

Суттєву увагу привертає такий прикладний аспект, як девіатологія, тобто робота над мовленнєвими помилками. Якщо ж у рамках дисципліни «Українська мова (за професійним спрямуванням)» акцентується увага на роботі над помилками з мовних норм загалом, то курс «Культура мовлення» предметно орієнтований на роботу над грамотністю наукового тексту (дотримання жанрових особливостей наукового тексту, формування стилістичної грамотності, вміння редагувати наукові тексти різних жанрів тощо).

Увизначенні мовленнєву підготовку майбутнього фахівця і онлайн дисципліна «Теорія і практика професійної мовної комунікації», мета якої полягає в формуванні умінь вибудовувати взаємини між людьми за допомогою спілкування. Студенти мають усвідомлювати, що досягнення поставленої мети, яка реалізовується за посередництва спілкування, залежить від виробленої стратегії, від вміння керувати спілкуванням, за певних обставин змінювати хід спілкування тощо. Таким чином, комунікаційно компетентнісний студент має бути теоретично

обізнаним у видах і формах комунікації, її законах, знати і вміти вибудовувати етапи спілкування, використовувати ефективні прийоми та пам'ятати про фактори, які можуть стати причиною комунікативної невдачі.

Дієвою складовою вдалої комунікації є так зване невербальне спілкування. Знання таких видів невербальної комунікації, як фізіогноміка, проксемика, кінетика тощо, дає можливість студенту провести самоаналіз особливостей власної невербаліки, навчитися контролювати, правильно і доречно використовувати її складові задля належного впливу на співрозмовника.

Однак якщо невербаліку контролювати важко, то інтонацію, паузи, висоту і силу голосу, тобто паралінгвальні засоби, студент вчиться аналізувати та корегувати під час вивчення дисципліни.

Таким чином, навчальний процес ЗВО медичного профілю вибудований і наповнений так, що дозволяє реалізувати засадничі принципи підготовки майбутнього фахівця, зокрема сформувати мовну особистість медичного працівника, тобто «особистість, що розкривається у своєрідності притаманного їй професійного дискурсу, підпорядкованого завданням професійної діяльності» [3].

ЛІТЕРАТУРА

1. Вимоги до формування комунікативної компетентності сучасного лікаря / Л.В.Фоміна та ін. Актуальні проблеми сучасного економіко-гуманітарного дискурсу в Україні : збірник матеріалів науково-практичної інтернет-конференції, 29 квітня 2016 р. Кривий Ріг, 2016. С.137-138.
2. Кордонська А.В. Формування мовленнєвої компетенції студентів на заняттях української мови (за професійним спрямуванням) UBL.: <http://mtkonf.org/kordonska-av-formuvannya-movlennevoi-i-kompetentsiyi-s>.
3. Культура наукової мови, її основні категорії та поняття UBL.: <http://library.gnpu.edu.ua/books/Scientific%20language/Chapter%201/Part%201.htm>
4. Романова О.О. Проблеми формування комунікативних компетентностей студента у процесі викладання української мови (за професійним спрямуванням). Наукові записки. Серія «Філологічна». 2012. Вип.23. С. 137- 139.

УДК 811.124'373.616366:360

Синиця В.Г.¹, Беляєва О.М.²

¹Вищий державний навчальний заклад України
«Буковинський державний медичний університет», м. Чернівці

²Українська медична стоматологічна академія», м. Полтава
**СУФІКСАЛЬНИЙ СЛОВОТВІР У ЛАТИНСЬКІЙ ПРАВОЗНАВЧІЙ
ТЕРМІНОЛОГІЇ**

Досліджено продуктивність латинських суфіксів, які беруть участь у творенні юридичних термінів. Простежено існування в українській правничій термінології лексичних дублетів. Проведено етимологічний аналіз юридичних термінів, утворених шляхом суфіксації.

Ключові слова: *правнича термінологія, латинські суфікси, продуктивність латинських суфіксів, лексичні дублети, етимологічний аналіз.*

The article examines the productivity of Latin suffixes in forming terms of the jurisprudence. Attention is paid to the lexical doublets in the Ukrainian legal terminology and to the etymological characteristics.

Keywords: *Latin terms in the field "jurisprudence", the productivity of Latin suffixes, lexical doublets, etymological analysis.*

Исследована продуктивность латинских суффиксов, принимающих участие в образовании юридических терминов. Прослеживается существование в